

FAIRTRADE

TWÓJ SPOSÓB NA
SPRAWIEDLIWĄ
I EKOLOGICZNĄ
MODE

FAIRTRADE
POLSKA

WSTĘP

Zanim ubranie zawiśnie na wieszaku w sklepie, pościel znajdzie się w naszym łóżku, a ręcznik w łazience, pokonują one podróż dookoła świata. Wynosi ona średnio od 18 do 50 tys. km, a zaczyna się zazwyczaj na polu bawełny w Indiach, Turcji, Uzbekistanie czy Afryce Zachodniej.

Około 100 milionów rolników w ponad 75 krajach na świecie zajmuje się produkcją „białego puchu”. Dziewięćdziesiąt procent z nich to drobni rolnicy w krajach rozwijających się, żyjący w ubóstwie. Często nie mają dostępu do rynku i muszą sprzedawać bawełnę pośrednikom, którzy dyktują ceny. Dopłaty do produkcji bawełny w krajach takich jak Stany Zjednoczone czy Turcja powodują sztuczne zaniżanie ceny surowca na światowym rynku. Dlatego też drobni rolnicy z innych państw nierzadko są zmuszeni sprzedawać owoce swej pracy poniżej kosztów produkcji. Uprawa bawełny wiąże się z także z wieloma problemami środowiskowymi: intensywne korzystanie ze środków chemii rolnej i nadmierne zużycie wody stanowią poważne zagrożenie dla lokalnych społeczności. Bawełna z certyfikatem ekologicznym stanowi zaledwie 1% światowej produkcji, podczas gdy genetycznie modyfikowane odmiany to ponad 81% nasion stosowanych na całym świecie.

Po etapie odziarniania bawełna trafia do fabryk na przykład w Chinach czy Indiach, gdzie robi się z niej przędzę, z której w dalszej kolejności produkuje się tkaninę lub dzianinę. Materiał ten jest poddawany kolejnym skomplikowanym procesom: bielenie, farbowanie, cięcie, prasowanie, nadrukowywanie itd. Końcowym etapem jest szycie, które najczęściej odbywa się w Indiach, Chinach, Kambodży, Bangladeszu czy Europie Wschodniej i przy którym zatrudnionych jest 30 milionów osób. Ich prawa pracownicze i podstawowe zasady bezpieczeństwa i higieny pracy są ustawicznie lekceważone. Dobitym tego dowodem było zawalenie się fabryk zlokalizowanych w kompleksie Rana Plaza w Bangladeszu 24 kwietnia 2013 roku, w wyniku którego zginęło 1138 osób, a wiele więcej doznało obrażeń.

**UPRAWĄ BAWELNY
ZAJMUJE SIĘ
NA ŚWIECIE OKOŁO
100 MILIONÓW
ROLNIKÓW**

**46 305 ROLNIKÓW
Z 18 ORGANIZACJI ZLOKALIZOWANYCH
W 6 KRAJACH**

**ZAJMUJE SIĘ UPRAWĄ
BAWEŁNY FAIRTRADE**

**W 2012 ROKU
81 PROCENT
CAŁEJ BAWELNY NA
ŚWIECIE STANOWIŁA**

**BAWEŁNA MODYFIKOWANA
GENETYCZNIE**

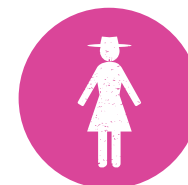
**ŚREDNIA POWIERZCHNIA POLA,
NA KTÓRYM ROLNIK UPRAWIA
BAWEŁNĘ FAIRTRADE,
TO 1,1 HEKTARA**

**W PRZEMYSŁE TEKSTYLNYM
PRACUJE OKOŁO
30 MILIONÓW
OSÓB**

**80-90%
ZATRUDNIONYCH
TO KOBIETY**

**TYPOWY T-SHIRT
PRZEBYWA
18-50 TYS. KM
ZANIM DOTRZE DO
TWOJEGO SKLEPU**

(ŚREDNICA ZIEMI TO 40 TYS. KM)

**DO PRODUKCJI
JEDNEGO T-SHIRTA
POTRZEBA OKOŁO
2720
LITRÓW WODY**

W Fairtrade wiemy, że niezależny certyfikat to nie kolorowy stempelek, który firmy mogą sobie dowolnie umieszczać na metce produktu. Fairtrade, jako najbardziej rozpoznawalny i wiarygodny system certyfikacji społecznej i środowiskowej, wspiera rolników uprawiających bawełnę w najbardziej niebezpiecznych regionach naszego globu, zapewniając im dostęp do rynków, prefinansowanie, stabilne ceny i premie, którą mogą spożytkować według własnego uznania na projekty i inwestycje wspierające lokalne społeczności. Standardy Fairtrade pomagają rolnikom ograniczać stosowanie chemii rolnej i dostosowywać uprawy do zmieniających się warunków klimatycznych. Ponadto Fairtrade zakazuje stosowania nasion modyfikowanych genetycznie. Pola, na których uprawia się bawełnę Fairtrade w Afryce Zachodniej i Indiach, są zasilane wodą deszczową, dzięki czemu mają niższy ślad wodny w porównaniu z uprawami w innych krajach.

Celem Fairtrade jest także wyeliminowanie niesprawiedliwych warunków pracy w fabrykach przetwarzających bawełnę. W 2016 roku Fairtrade wprowadził nowy standard i program dla produkcji tekstyliów, aby wspierać pracowników na wszystkich etapach łańcucha produkcji tekstyliów i odzieży – od uprawy bawełny po jej odziarnianie, przędzenie, tkanie, dzianie, wykończanie i szycie.

Niniejsza publikacja przeznaczona jest dla firm tekstylnych i odzieżowych, projektantów, nauczycieli, studentów i absolwentów szkół tekstylno-odzieżowych i projektowania ubioru. Pokazuje, dlaczego warto przestawić się na bawełnę Fairtrade, jaki wpływ ma certyfikacja na rolników i pracowników w krajach rozwijających i jak przejść proces certyfikacji. Przedstawia również pozytywne przykłady firm, które już to zrobiły.

Maria Huma

Specjalistka ds. bawełny i rynku odzieżowego
w Fairtrade Polska

„ZDAJEMY SIĘ NIE ZAUWAŻAĆ ZWIĄZKU MIĘDZY PRACĄ TYCH, KTÓRZY PRODUKUJĄ NASZE UBRANIA, A NASZĄ WIECZNIE NIEZASPOKOJONĄ POTRZEBĄ NABYWANIA TEGO, CO MODNE W NISKICH CENACH.”

Opowieść Subindu Garkhel, menadżerki ds. bawełny w brytyjskiej Fairtrade Foundation

Dorastając w Indiach, nosiłam ubrania, które moja mama szyla z kolorowych materiałów kupionych przez nas w miejscowym sklepie z tkaninami. Wraz z upływem czasu zamiast nich w mojej szafie zaczęły pojawiać się elementy garderoby, których styl i kolory dyktowali eksperci mody oraz najnowsze trendy.

Choć od procesu produkcji ubrań dzieli nas tak niewiele, odcinamy się od niezliczonych osób, które dotykały tego, co na co dzień nosimy. Wśród nich są rolnicy uprawiający bawełnę, ich żony, które zbierają ją i czyszczą, a także ci, którzy później ładują ją do odziarniark i dbają o to, żeby maszyny sprawnie działały w przędzalniach, tkalniach i farbiarniach.

MOJA DROGA DO FABRYKI

Miłość do ubrań i zainteresowanie procesem ich produkcji zawiodły mnie do serca przemysłu odzieżowego. Zaczęłam karierę od pracy w niewielkiej firmie, w której zajmowałam się opracowywaniem produktów odzieżowych. Później to samo robiłam w większych firmach i zakładach. Miałam styczność z wieloma fabrykami. Nie były to „sweatshopy”, a jednak to za ich sprawą zaczęłam dostrzegać, jak działa ta branża.

Jedna z fabryk, z którymi współpracowałam, regularnie zatrudniała nowych pracowników do pracy akordowej na nie więcej niż kilka tygodni. Personel trzeba było nieustannie szkolić od nowa. Z perspektywy biznesowej takie rozwiązanie nie miało żadnego sensu. Nie odpowiadało ono też pracownikom, którzy nie mieli żadnej gwarancji stałej posady.

DLACZEGO TO NIE DZIAŁA?

Koszty produkcji stale rosną, żywność, paliwo i transport drożeje. Jak więc koszula może być obecnie tańsza niż 10 lat temu? Wiele fabryk z krajów rozwijających się rywalizuje o duże kontrakty z firmami odzieżowymi, obniżając ceny i skracając czas produkcji. To okrutny przemysł, w którym wynagrodzenie za godzinę często wynosi niecałe 5 zł.

Czy wszyscy ci ludzie otrzymują godziwą pensję, wystarczającą na przeżycie? Czy produkując odzież, poprzez którą chcemy wyrażać siebie, są w stanie utrzymać swoje rodziny?

100 MILIONÓW NIEWIDZIALNYCH

JAK PRZERWAĆ TO BŁĘDNE KOŁO?

Zawalenie się fabryki Rana Plaza w Bangladeszu 24 kwietnia 2013 roku, w wyniku którego zginęło 1138 osób, a wiele więcej doznało obrażeń, zszokowało opinię publiczną i ukazało światu mroczne oblicze przemysłu modowego. Potrzebne jest szybkie zwiększenie przejrzystości i dokumentowanie przepływu produktów.

Pracując w Fairtrade, mam możliwość dogłębnego poznania łańcuchów dostaw i regularnych spotkań ze społecznościami żyjącymi z uprawy bawełny. Niepokoi mnie, że tak wiele firm modowych całkowicie pomija rolników uprawiających bawełnę, z której powstają noszone przez nas ubrania, ręczniki którymi się wycieramy i pościel, w której śpimy. Nawet globalne firmy eksponujące etyczne podejście do mody nie uwzględniają ich w swojej działalności. Rolnicy stali się zapomnianym ogniwem łańcucha dostaw.

MODA ZACZYNA SIĘ NA POLU

Większość bawełny pochodzi od ubogich i marginalizowanych rolników – 100 milionów osób, których nie uwzględnia się przy produkcji, bo wiele marek nie wie nawet, skąd pochodzi ich surowiec. Zainteresowanie modą na świecie kończy się na poziomie fabryk, mimo że transparentne powinny być również poprzedzające go etapy produkcji, takie jak tkanie, przędzenie, odziarnianie i uprawa bawełny.

Standard Fairtrade dla bawełny chroni rolników narażonych na wyzysk, umożliwiając im sprzedaż plonów po lepszych cenach, dzięki czemu stać ich na utrzymanie siebie i swoich rodzin.

Z kolei wprowadzony stosunkowo niedawno Standard dla produkcji tekstyliów uwzględnia wszystkie etapy łańcucha dostaw. Jego celem jest egzekwowanie przestrzegania praw pracowniczych, zasad BHP oraz podnoszenie wysokości pensji w fabrykach tekstyliów do poziomu wystarczającego na godziwe życie.

FAIRTRADE ŁĄCZY FIRMY Z KONSUMENTAMI I PRODUCENTAMI, UŁATWIA ZAWIERANIE UMÓW HANDLOWYCH NA UCZCIWYCH WARUNKACH I POPRAWIA POZYCJĘ RYNKOWĄ DROBNYCH ROLNIKÓW ORAZ PRACOWNIKÓW W KRAJACH ROZWIJAJĄCYCH SIĘ.

Międzynarodowy znak certyfikacyjny FAIRTRADE powstał w 2002 r. i jest jedną z wiodących marek etycznych na świecie. Są nim oznaczane produkty wyprodukowane z poszanowaniem standardów społecznych, ekologicznych i ekonomicznych.

Znak jest udzielany produktom z krajów rozwijających się (krajów globalnego Południa), czyli z Afryki, Ameryki Łacińskiej, Karaibów, Azji i Oceanii, przy których produkcji spełnione zostały kryteria zapewniające drobnym rolnikom i pracownikom bezpieczne i sprawiedliwe warunki ich wytwarzania oraz godziwą zapłatę. Około 1,6 miliona ludzi odnosi obecnie korzyści z bycia częścią systemu Fairtrade.

ŚWIATOWA ORGANIZACJA

Systemem certyfikacji i oznaczania produktów Fairtrade zarządza organizacja Fairtrade International, która jest stowarzyszeniem i działa na zasadach non profit. Zrzesza ona krajowe organizacje Fairtrade udzielające licencji na używanie znaku Fairtrade w poszczególnych krajach i sieci producentów oraz współpracuje z kilkoma krajowymi organizacjami wspierającymi, w tym z **Fairtrade Polska**, która zajmuje się rozwojem rynku Fairtrade w naszym kraju i wspiera marketing produktów z tym znakiem. Producenci mają 50% głosów na Walnym Zgromadzeniu Fairtrade International i na każdym etapie są zaangażowani w podejmowanie decyzji dotyczących opracowywania standardów Fairtrade, ustalania cen minimalnych i wysokości premii Fairtrade. Kontrolą oraz przeprowadzaniem audytów zajmuje się niezależna firma audytorska FLOCERT.

CZYM JEST FAIRTRADE?

CO UDAŁO SIĘ OSIĄGNĄĆ?

Celem Fairtrade jest wniesienie znaczącego wkładu w rozwój i poprawę jakości życia rolników i pracowników. Fairtrade osiągnął wiele wymiernych efektów w tym zakresie.

- Sytuacja dochodowa i stabilność finansowa rodzin drobnych rolników uległa znacznej poprawie, co umożliwiło im również inwestowanie w produktywność i jakość.
- Dzięki wzmocnieniu struktur demokratycznych organizacji drobnych producentów (np. spółdzielni, stowarzyszeń), rolnicy zyskali poczucie samostanowienia i większej odpowiedzialności oraz lepszą pozycję negocjacyjną. Pracownicy na plantacjach mają lepsze warunki pracy oraz zyskali wpływ na przydział funduszy z premii Fairtrade.
- Fairtrade doprowadził do poprawy warunków pracy na plantacjach i gospodarstwach rolnych, eliminując nadliczbowe godziny pracy, zapewniając pracownikom dostęp do ochrony zdrowia, zabezpieczeń społecznych, urlopów, bezpieczniejszych warunków pracy.
- Fairtrade znacząco przyczynił się do ochrony środowiska i różnorodności biologicznej w miejscach, gdzie uprawiane są surowce Fairtrade, poprzez ograniczenie stosowania chemikaliów i zużycia wody, wzrost żyzności gleby i zakaz stosowania nasion modyfikowanych genetycznie. Wiele produktów Fairtrade ma również certyfikat rolnictwa ekologicznego, co jest dodatkowo premiowane poprzez wyższe ceny minimalne.

OSÓB UWAŻA, ŻE UMIESZCZENIE ZNAKU FAIRTRADE NA PRODUKCIE MA POZYTYWNY WPŁYW NA POSTRZEGANIE MARKI

NAJBARDZIEJ ROZPOZNAWALNY I GODNY ZAUFANIA CERTYFIKAT

Badania konsumentów przeprowadzone w 2015 roku przez GlobeScan¹ w 15 krajach na całym świecie – w tym również w Polsce – potwierdziły, że znak Fairtrade jest najczęściej wskazywaną pierwszą marką (ang. *Top of Mind*) ze wszystkich znaków społecznych i ekologicznych. Ponad połowa konsumentów widziała znak Fairtrade często lub od czasu do czasu, a prawie 77% spośród nich twierdzi, że umieszczenie go na opakowaniu ma pozytywny wpływ na postrzeganie marki produktu. Wśród konsumentów, którzy rozpoznają znak Fairtrade, dziewięć na dziesięć ufa mu² co oznacza, że **Fairtrade jest obecnie najbardziej godnym zaufania systemem certyfikacji społecznej na świecie.**

W Polsce znajomość znaku Fairtrade systematycznie rośnie. Badania z 2009 roku wykazały, że około 8% respondentów w wieku 15-49 lat widziało wcześniej taki znak³. Raport przeprowadzony 5 lat później przez GlobeScan⁴ wykazał, że 28% Polaków często lub czasami dostrzega znak Fairtrade. Certyfikat ten jest najbardziej rozpoznawalny w grupie wiekowej 18-35 lat (35% respondentów). Polscy konsumenci najczęściej zauważają w sklepach takie produkty Fairtrade jak: kawa (38%), herbata (31%), czekolada/kakao (27%) i wyroby z bawełny (20%).

81% polskich konsumentów, którzy widzieli wcześniej znak Fairtrade, darzy go zaufaniem. Na pytanie, czy zarekomendowałby produkt Fairtrade znajomym, 67% odpowiedziało twierdząco.⁵ Mając do wyboru dwa produkty o zbliżonych właściwościach, nabywcy sięgają zwykle po ten oznaczony certyfikatem Fairtrade – czyni tak 84% konsumentów produktów Fairtrade⁶.

DYNAMICZNY WZROST RYNKU PRODUKTÓW FAIRTRADE NA ŚWIECIE I W POLSCE

Na całym świecie w 2016 roku konsumenci wydali na produkty Fairtrade **7,8 miliarda euro**. W sprzedaży jest obecnie ponad 30 tysięcy produktów Fairtrade, dostępnych w co najmniej 125 krajach. Wyroby Fairtrade zdobyły znaczące udziały rynkowe w swoich kategoriach asortymentowych: np. w Szwajcarii 50% bananów sprzedawanych jest ze znakiem Fairtrade, podobnie jak 25% kwiatów ciętych w Niemczech.

Według danych Fairtrade International sprzedaż produktów Fairtrade w Polsce przekroczyła w 2017 roku 95 mln złotych, co oznacza wzrost o ok. 50% w stosunku do roku poprzedniego (ponad 62 miliony złotych). W ostatnich latach obserwujemy więc dynamiczny rozwój rynku certyfikowanych produktów Fairtrade. Kolejne sieci handlowe dołączają je do swojej oferty. Na rynku pojawiają się również krajowi producenci, jak Fairpants, czyli pierwsza w Polsce i jedna z nielicznych w Europie marek bielizny z certyfikowanej ekologicznej bawełny Fairtrade. Fairtrade Polska od 2015 roku wspiera rozwój rynku Fairtrade, oferując zainteresowanym firmom wsparcie merytoryczne i marketingowe.

Liczba osób, które deklarowały zakup co najmniej jednego produktu Fairtrade w ostatnich latach wzrastała w naszym kraju bardzo dynamicznie: od 4% w roku 2011, poprzez 7% w 2013 po 30% w 2015⁷.

1. Fairtrade International GlobeScan Consumer Study 2015 Findings Report – April 2015 Poland
2. Shopping Choices Can Make a Positive Difference to Farmers and Workers in Developing Countries: Global Poll, GlobeScan, 2011
3. Znajomość pojęcia „Sprawiedliwy handel”, Gemius SA, 2009
4. Fairtrade International GlobeScan Consumer Study 2015 Findings Report – April 2015 Poland
5. Ibidem.
6. Rynek produktów Sprawiedliwego Handlu, red. M. J. Radziukiewicz, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2015
7. Fairtrade International GlobeScan Consumer Study 2015 Findings Report – April 2015 Poland

BAWEŁNA – NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

Bawełna to najpopularniejsza tkanina w przemyśle tekstylnym. Surowiec wykorzystuje się również do produkcji materiałów opatrunkowych, sieci rybackich, filtrów do kawy, papieru, tworzyw sztucznych czy wyściółki w meblach i samochodach. Z ziaren bawełny wytwarza się olej, który stosowany jest w kosmetyce, a po rafinacji może być spożywany przez ludzi. Pozostałe wyłoki stanowią wysokiej jakości paszę dla zwierząt hodowlanych.

FAKTY DOTYCZĄCE BAWEŁNY KONWENCJONALNEJ

- Bawełnę uprawia się w ponad 75 krajach na zaledwie 2,4% ziemi uprawnej świata⁸, ale jej uprawa pochłania aż 11% wszystkich stosowanych na świecie pestycydów oraz **24% środków owadobójczych**⁹.
- W krajach rozwijających się ok. 50% wszystkich pestycydów stosuje się przy uprawie bawełny.¹⁰ Ma to szkodliwy wpływ zarówno na środowisko naturalne, jak i na narażonych na kontakt z tymi środkami ludzi.
- Według Światowej Organizacji Zdrowia co roku na całym świecie dochodzi do ok. **20 000 zgonów** w wyniku przypadkowego zatrucia pestycydami¹¹.
- Do wyprodukowania 1 kg surowej bawełny potrzeba nawet do **10 000 litrów wody**.¹² Szacuje się, że uprawa bawełny odpowiada za 1-6% ogólnoświatowego zużycia słodkiej wody.¹³
- **Praca dzieci** nadal stanowi poważny problem przy zbiorach bawełny, m.in. w krajach takich jak Indie, Egipt, Uzbekistan czy Tadżykistan.
- **81%** światowych upraw bawełny w 2012 r. było **genetycznie modyfikowanych**.

FAKTY DOTYCZĄCE BAWEŁNY FAIRTRADE¹⁴

- Bawełna Fairtrade pochodzi obecnie z sześciu krajów: Senegalu, Burkina Faso, Ugandy, Indii, Tadżykistanu i Kirgistanu.
- W 2016 r. bawełnę Fairtrade produkowało **46 305 drobnych rolników** zrzeszonych w **18 organizacjach**.
- Średnia wielkość gospodarstwa, na którym uprawia się bawełnę Fairtrade w 2014 r. wynosiła 1,1 hektara, zaś wielkość produkcji to ok. 0,8 tony bawełny w skali roku.
- 65% producentów bawełny Fairtrade w 2014 roku posiadało **certyfikat rolnictwa ekologicznego**.
- Rolnicy produkujący bawełnę muszą spełniać rygorystyczne wymagania dotyczące obchodzenia się z pestycydami, w tym m.in. **ograniczyć ilość stosowanych pestycydów** i zrezygnować z tych, które są najgroźniejsze dla ludzi i środowiska.
- Pola uprawne bawełny Fairtrade w Afryce Zachodniej i Indiach są **zasilane wodą deszczową**, co zmniejsza ich ślad wodny, w porównaniu z produkcją w innych krajach.
- Producentów bawełny Fairtrade obowiązuje całkowity **zakaz stosowania genetycznie modyfikowanych nasion**.
- W 2016 r. rolnicy uprawiający bawełnę Fairtrade sprzedali w sumie 8 125 ton włókien bawełnianych na warunkach Fairtrade i otrzymali **ponad 800 tys. euro premii Fairtrade**.
- Producenci bawełny Fairtrade zainwestowali około 43% otrzymanej premii Fairtrade w projekty społeczne **podnoszące poziom edukacji, opieki zdrowotnej i infrastruktury** w ich społecznościach lokalnych. Dalsze 26% wykorzystane zostało na bezpośrednie wsparcie dla rolników, takie jak **szkolenia** czy **zakup narzędzi**.

ORGANIZACJE PRODUCENTÓW BAWEŁNY FAIRTRADE W 2016 ROKU

46 305
PRODUCENTÓW BAWEŁNY

48 000
TON BAWEŁNY, Z CZEGO
OK. 50% SPRZEDANO
NA ZASADACH
FAIRTRADE

49 985
HEKTARÓW UPRAW

8. www.organiccotton.org/oc/Cotton-general/Impact-of-cotton/Risk-of-cotton-farming.php

9. FAO-stat. 2000 (na stronie internetowej faostat.fao.org)

10. T. Caldas, *Organic cotton: not just a matter of fibre*, IATP Organic Cotton Monitor 3:3, 1997.

11. www.who.int/bulletin/volumes/86/3/07-041814/en

12. bettercotton.org/about-bci/how-much-water-is-used-in-cotton-production

13. Karst Kooistra/Aad Temorshuizen, *The sustainability of cotton – Consequences for man and environment*, Biological Farming Systems, Wageningen University, 2006

14. Na podstawie 2015 Fairtrade Monitoring and Impact Report, Fairtrade International 2016, www.fairtrade.net/fileadmin/user_upload/content/2009/resources/2015-Monitoring_and_Impact_Report_web.pdf oraz Monitoring the Scope and Benefits of Fairtrade, Fairtrade International 2018, <https://monitoringreport2017.fairtrade.net/en/>

Źródło: Monitoring the Scope and Benefits of Fairtrade, Fairtrade International 2018

„FAIRTRADE ZNACZY BARDZO WIELE DLA NASZEJ SPOŁECZNOŚCI. DZIĘKI FAIRTRADE MAMY TERAZ SZKOŁĘ, TOALETY PUBLICZNE I WODOPOJE DLA BYDŁA. WAŻNA JEST DLA NAS CENA MINIMALNA FAIRTRADE, ZWŁASZCZA W OKRESACH, KIEDY CENA RYNKOWA BAWĘŁNY JEST NISKA, JAK W 2011 ROKU.”

Narendra Patidar, Spółdzielnia Pratibha-Vasudha, Jaivik
Krishi Kalyan Samiti, Indie

STANDARDY DLA BAWĘŁNY FAIRTRADE

Standardy dla bawełny zostały wprowadzone przez Fairtrade International w 2005 roku. Odnoszą się one zarówno do organizacji drobnych producentów i organizacji działających w ramach tzw. produkcji kontraktowej¹⁵, jak i wszystkich firm w łańcuchu dostaw bawełny, które ją kupują i następnie przetwarzają¹⁶.

Standardy Fairtrade obejmują wymagania kluczowe, które odnoszą się do podstawowych zasad Fairtrade i wszystkie muszą być spełnione, aby organizacja mogła uzyskać certyfikat, oraz wymagania rozwojowe, które odnoszą się do stałej poprawy, którą certyfikowane organizacje muszą wykazywać i wobec której są oceniane przez jednostkę certyfikującą. Fairtrade International zapewnia stałą pomoc organizacjom w zakresie realizacji standardów poprzez odpowiednie szkolenia i konsultacje na poziomie lokalnym. Certyfikacja Fairtrade wiąże się również z regularnymi kontrolami prowadzonymi przez FLOCERT (www.flo-cert.net), międzynarodową jednostką certyfikującą, której główną rolą jest niezależna weryfikacja stosowania standardów Fairtrade. Organizacje producentów i firmy uiszczają opłatę certyfikacyjną, która pokrywa koszty audytu. Rolnicy, którzy nie mają wystarczających środków finansowych, aby zapłacić pełną opłatę za certyfikację, mogą ubiegać się o zwolnienie w wysokości do 75%. Certyfikacja motywuje organizacje producentów i firmy do aktywnego i skutecznego zapewniania zgodności ze standardami Fairtrade, a konsumentom daje możliwość kupowania produktów, których powstanie nie wiązało się z łamaniem praw człowieka czy degradacją środowiska przyrodniczego.

Główne wymagania zawarte w standardach Fairtrade to:

CENA MINIMALNA I PREMIA FAIRTRADE

Rolnicy za sprzedaną bawełnę otrzymują co najmniej cenę minimalną Fairtrade obowiązującą w danym regionie. Cena minimalna waha się od 0,55 euro/kg w Kirgistanie i Tadżykistanie do 0,39 euro/kg w Indiach. Cena minimalna Fairtrade ma na celu pokrycie kosztów zrównoważonej produkcji i zabezpiecza przed wahaniami cen na rynku. Kiedy cena rynkowa jest niższa niż cena minimalna Fairtrade, kupujący musi zapłacić cenę minimalną. Natomiast gdy cena rynkowa jest wyższa, kupujący jest zobowiązany do zapłaty co najmniej ceny rynkowej.

Organizacje producentów dostają od kupujących dodatkową premię Fairtrade w wysokości 0,05 euro/kg na realizację projektów służących m.in. rozwojowi społecznemu, poprawie wydajności produkcji czy ochronie lokalnego ekosystemu. Decyzja o sposobie wykorzystania premii jest podejmowana demokratycznie przez samych rolników.

DEMOKRACJA, UCZESTNICTWO I ROZWÓJ

Organizacje drobnych producentów powinny mieć demokratyczne struktury i przejrzysty proces decyzyjny, które umożliwiają członkom i zarządowi skuteczną kontrolę nad organizacją. Fairtrade International uwzględnia zalecenia Międzynarodowej Organizacji Pracy w zakresie promocji spółdzielczości.

Rolnicy w Indiach, którzy nie są na tyle zorganizowani, aby móc samodzielnie zarządzać organizacją i eksportować bawełnę, mogą uzyskać certyfikat zgodnie ze standardem dla produkcji kontraktowej. Rolnicy muszą mieć umowę z organizacją pośredniczącą (np. organizacją pozarządową czy firmą eksportową), która będzie wspierać ich w procesie rozwoju i tworzenia własnej organizacji.

Organizacje producentów mają prawo do prefinansowania ze strony firm kupujących od nich bawełnę w wysokości do 60% wartości zamówienia.

Umowy między rolnikami a firmami kupującymi od nich bawełnę muszą być przejrzyste i zawierać wszystkie niezbędne elementy dotyczące cen, ilości, jakości, odpowiedzialności stron. Płatności muszą być dokonywane terminowo.

15. W ramach której inne organizacje lub firmy pomagają niezorganizowanym rolnikom lub rolnikom zorganizowanym w struktury nieformalne, używając im osobowości prawnej i pośrednicząc w sprzedaży.

16. Standardy te są dostępne pod następującym linkiem: www.fairtrade.net/standards/our-standards.html

OCHRONA ŚRODOWISKA

Rolnicy dążą do minimalizacji ryzyka związanego ze stosowaniem pestycydów, promują stosowanie zintegrowanych metod zwalczania szkodników i stopniowo ograniczają ilość stosowanych środków chemii rolnej. Działania polegają na zapewnieniu odzieży i sprzętu ochronnego; zwiększaniu świadomości członków organizacji na temat szkodliwości danych pestycydów i chemikaliów; odpowiednim przechowywaniu pestycydów; niestosowaniu pojemników po pestycydach do przechowywania żywności i wody; egzekwowaniu zakazu stosowania najgroźniejszych pestycydów znajdujących się na Liście Materiałów Niebezpiecznych Fairtrade International.

Rolnicy przeciwdziałają erozji gleby i dążą do zwiększenia jej żyzności, np. poprzez: płodozmian, międzyplonowanie, agroleśnictwo, stosowanie osłon gruntowych, kompostu i nawozów zielonych.

Rolnicy informują o źródłach wody używanych do nawadniania. Organizacje producentów zapewniają szkolenia w zakresie efektywnego zużycia wody i obchodzenia się z wodą ściekową oraz odpowiedniej utylizacji ścieków.

Organizacje drobnych producentów odpowiednio zarządzają odpadami niebezpiecznymi, dbają o ograniczanie, ponowne wykorzystywanie, przetwarzanie i recykling odpadów, np. poprzez kompostowanie i stosowanie nawozów zielonych.

Zakazane jest stosowanie genetycznie modyfikowanych nasion.

Organizacje drobnych producentów i ich członkowie działają na rzecz ochrony i zwiększania różnorodności biologicznej poprzez m.in.: unikanie negatywnego wpływu na obszary chronione i obszary o wysokiej wartości ochronnej w obrębie lub poza gospodarstwem; tworzenie stref buforowych pomiędzy obszarami produkcyjnymi a obszarami o wysokiej wartości ochronnej i niestosowanie na ich terenie pestycydów, sztucznych nawozów i innych szkodliwych chemikaliów; zwiększanie świadomości wśród członków organizacji na temat gatunków chronionych oraz obcych gatunków inwazyjnych.

WARUNKI PRACY

Fairtrade International uznaje podstawowe konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy za główny punkt odniesienia dla dobrych warunków pracy.

Zakaz dyskryminacji pracowników przy rekrutacji, awansie, dostępie do szkoleń, poziomie wynagrodzeń, przydziale pracy, rozwiązywaniu stosunku pracy, dostępie do emerytury, zakaz tolerowania i stosowania kar cielesnych, przymusu psychicznego lub fizycznego, słownego znęcania się i mobbingu.

Zakaz stosowania pracy przymusowej, w tym niewolniczej lub przymusowej pracy więźniów.

Zakaz pracy dzieci poniżej 15 roku życia lub poniżej wieku określonego przez lokalne prawo, w zależności od tego, która z tych wartości jest wyższa. Pracownicy poniżej 18 roku życia nie mogą wykonywać zadań, które ze względu na swój charakter lub okoliczności mogą zagrozić ich zdrowiu, bezpieczeństwu czy kształceniu.

Zapewnienie pracownikom możliwości wstępowania do związków zawodowych i wybranych przez nich organizacji pracowników oraz branie udziału w negocjacjach zbiorowych dotyczących warunków pracy.

Zapewnienie pracownikom organizacji lub członkom organizacji wynagrodzeń zgodnych z ustaleniami umów zbiorowych, a tam gdzie one nie istnieją, na poziomie średnich zarobków w regionie lub płac minimalnych dla określonych typów zawodów w zależności od tego, która z tych wartości jest najwyższa. Regularne płacone wynagrodzeń i dokumentowanie ich na liście płac.

Zapewnienie pracownikom urlopu macierzyńskiego i innych świadczeń socjalnych zgodnych z krajowymi bądź regionalnymi przepisami prawa pracy lub wynikających z umów zbiorowych.

Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny pracy.

W przypadku rolniczek uprawiających bawełnę Fairtrade płatności mają być przekazywane bezpośrednio im a nie mężom.

„PRZED WEJŚCIEM W FAIR-
TRADE NIE MOGLIŚMY WYKARMić
NASZYCH DZIECI, ALE TERAZ
CZUJEMY SIĘ DOBRZE, WIEDZĄC,
ŻE MAMY DOŚĆ JEDZENIA.”

Bintou Dembele,
administratorka spółdzielni drobnych
producentów bawełny w Djidian, Mali

SYSTEM, KTÓRY SIĘ SPRAWDZA

W 2012 roku Fairtrade Foundation z Wielkiej Brytanii opublikowała wyniki badań¹⁷ dotyczące wpływu certyfikacji dla bawełny Fairtrade na sytuację rolników w Senegalu, Kamerunie, Mali i Indiach. Badania zostały przeprowadzone przez Instytut Zasobów Naturalnych (NRI) i Instytut Studiów na rzecz Rozwoju (IDS) w latach 2009-2010. Badania pokazały, że:

Cena minimalna Fairtrade dla bawełny była znacznie wyższa niż krajowa cena skupu we wszystkich trzech krajach Afryki Zachodniej (do 49% wyższa w Senegalu i Kamerunie i aż 78% wyższa w Mali).

Pomimo że w Indiach cena rynkowa dla bawełny w latach 2009-2010 była wyższa od ceny minimalnej Fairtrade, rolnicy docenili rolę Fairtrade w zapewnianiu im terminowych i regularnych płatności oraz dodatkowej premii Fairtrade wypłacanych im przez organizację wspierającą w ramach produkcji kontaktowej.

Środki z premii Fairtrade i pomoc techniczna dostępna w ramach Fairtrade (szkolenia, doradztwo itd.) przyczyniły się do poprawy jakości bawełny produkowanej przez rolników Fairtrade we wszystkich czterech krajach, umożliwiając im sprzedaż bawełny po wyższej cenie.

Wymóg, by kobiety otrzymywały bezpośrednio zapłatę za swoją pracę, doprowadził do zwiększenia liczby kobiet uprawiających bawełnę w Afryce Zachodniej. W efekcie wpłynęło to na znaczący wzrost budżetów domowych.

Przychody z premii Fairtrade zostały wykorzystane do wsparcia wielu najpotrzebniejszych projektów społecznych, takich jak budowa studni i zapewnienie podstawowych usług opieki medycznej w Senegalu, zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego w Mali czy edukacja dzieci w Indiach.

Wiele projektów polegało na łagodzeniu skutków zmian klimatu poprzez efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych, np.: pogłębienie zbiorników do zbierania wody deszczowej, wyrównanie terenu w celu jednolitego przepływu wody w gospodarstwach, budowa systemu nawadniania kropelkowego, budowa grobli zapobiegających spływowi wody deszczowej i erozji gleby.

Wymogi zawarte w standardach Fairtrade przyniosły także znaczne korzyści dla środowiska (czasami w połączeniu z certyfikacją ekologiczną) w zakresie ograniczenia stosowania szkodliwych pestycydów, bezpiecznego obchodzenia się z chemikaliami oraz wprowadzenia i wzmocnienia zrównoważonych metod upraw.

Rolnicy uważali również, że Fairtrade wniósł pozytywny wkład w poczucie wspólnotowości i solidarności zarówno między poszczególnymi wioskami, jak również w ich obrębie.

17. Zarówno streszczenie raportu, jak i pełny raport z badań dostępne są tutaj: www.fairtrade.org.uk/en/what-is-fairtrade/the-impact-of-our-work/impact-research-and-evaluation-studies

DWIE DROGI – JEDEN CEL

Nowoczesne firmy wiedzą, że inwestowanie w długofalowe relacje handlowe i branie odpowiedzialności za swój łańcuch dostaw to rozsądna strategia biznesowa, która nie tylko minimalizuje ryzyko związane z nagłaśnianiem przypadków łamania praw człowieka i przynosi korzyści wizerunkowe. Długofalowa współpraca z dostawcami przynosi także realne korzyści finansowe, szczególnie na mocno zglobalizowanym rynku tekstylnym-odzieżowym. Fairtrade oferuje rozwiązania, które nie tylko spełniają oczekiwania konsumentów, ale dają firmom możliwość wykazania się swoim zaangażowaniem w wartości społeczne i ekologiczne.

Fairtrade oferuje firmom pozyskiwanie bawełny na dwa sposoby, z których można korzystać oddzielnie lub jednocześnie. Oba modele łączy wspólny cel: poprawa losu drobnych rolników z krajów globalnego Południa.

Znak certyfikacyjny FAIRTRADE dla bawełny powstał z myślą o firmach i klientach, którzy chcą mieć pewność, że 100% bawełny w danym produkcie ma certyfikat Fairtrade. Znak ten zapewnia fizyczną identyfikowalność bawełny w danym produkcie, co oznacza, że można prześledzić drogę bawełny w dół całego łańcucha dostaw, aż do jej producentów.

W modelu FSI (ang. *Fairtrade Sourced Ingredient* – Składnik pochodzenia Fairtrade) firmy decydują się na zamówienie uzgodnionej ilości bawełny na warunkach Fairtrade, adekwatnie do swoich celów i potrzeb. Firmy mogą sprzedawać i kupować bawełnę Fairtrade bez fizycznej identyfikowalności, na zasadach bilansu masy, z minimalnym progiem udziału bawełny Fairtrade w całej bawełnie pozyskiwanej przez firmę w danym roku. Identyfikowalność pośrednia (bilans masy) jest weryfikowana za pomocą systemu internetowego Fairtrace i pozwala firmom na elastyczność i skalowalność.

Firma kupująca bawełnę na zasadach FSI może komunikować swoje zaangażowanie w Fairtrade (np. w materiałach promocyjnych) po osiągnięciu minimalnego progu 5% udziału bawełny Fairtrade w stosunku do całej bawełny pozyskiwanej przez daną firmę w skali roku. W przypadku stosowania etykiet na produktach (w postaci przywieszek) oraz innych informacji w sklepie udział ten musi wynieść co najmniej 10%.

Ważnym czynnikiem wprowadzenia tego modelu dla bawełny była redukcja kosztów i uproszczenie formalności związanych z certyfikacją od etapu przedzenia produktów bawełnianych.

BEZPIECZEŃSTWO I PRZEJRZYSTOŚĆ DZIĘKI FLOCERT
FLOCERT jest jednostką certyfikującą, która przeprowadza certyfikację Fairtrade. Zatrudniając 100 pracowników na całym świecie, firma zapewnia zgodność ze standardami Fairtrade poprzez regularne kontrole. System certyfikacji FLOCERT spełnia wysokie międzynarodowe normy jakości zgodnie z ISO 17065, co jest regularnie potwierdzane przez niemiecką jednostkę akredytującą DAkkS.

MONITOROWANIE ŁAŃCUCHA DOSTAW
FLOCERT opracował innowacyjny system zapewnienia większej przejrzystości dla bawełny w modelu FSI. Fairtrace to nowoczesna platforma internetowa, która ułatwia firmom kontrolę, a FLOCERT weryfikację ilości kupowanej bawełny Fairtrade w ich łańcuchach dostaw.

RYNEK BAWELNY FAIRTRADE NA ŚWIECIE I W POLSCE

**„DZIĘKI FAIRTRADE JESTEŚMY
OBECNIE W ZNACZNIE LEPSZEJ
SYTUACJI NIŻ KIEDYŚ. FIRMY
KUPUJĄ NASZĄ BAWELNĘ PŁACĄC
NAM DOBRE CENY. DZIĘKUJEMY
WSZYSTKIM, KTÓRZY KUPUJĄ
PRODUKTY FAIRTRADE.”**

Rudiben Kanjibhal Mor, rolnik, Agrocel, Indie

Wartość sprzedaży bawełny Fairtrade w ostatnich latach znacząco rośnie. Przewiduje się, że globalny bilans sprzedaży za 2017 rok będzie wyższy w stosunku do roku 2016 o ok. 20%. Największy wzrost sprzedaży bawełny certyfikowanej Fairtrade nastąpił w **Niemczech** – o 44% w stosunku do roku 2016. Jak wynika z danych Fairtrade Germany w 2017 r. w Niemczech sprzedano ponad 12,2 miliona sztuk produktów bawełnianych Fairtrade (w porównaniu do 8,5 mln w roku 2016), co stanowi ok. 7000 ton bawełny. Największy udział w sprzedaży, licząc wartość sprzedanych produktów, stanowiły w 2017 r. akcesoria, głównie **bawełniane torby** (60%), a także **odzież** (19%) i **pościel** (10%). Odzież robocza stanowiła 4% liczby wszystkich sprzedanych produktów. Torby z bawełny Fairtrade mają w swojej ofercie największe sieci dyskontowe w Niemczech: **Lidl** (linia Fairglobe) i **Kaufland**, który jest obecnie największym nabywcą bawełny Fairtrade na świecie. W 2017 roku koncern **Ferrero** użył bawełny Fairtrade pozyskanej od producentów ze spółdzielni FENABE w Mali do produkcji odzieży roboczej dla pracowników fabryki Stadthallendorf w Niemczech. Kolekcja zawierała 300 sztuk odzieży. Premia Fairtrade wypłacona rolnikom tej spółdzielni została przeznaczona na zakup sprzętu do szkoły: tablic, ławek i stołów.

We **Francji** w 2017 roku także nastąpił stosunkowo duży wzrost sprzedaży bawełny Fairtrade. Największy, podobnie jak w Niemczech, miał miejsce w sektorze B2B – ok. 58%, zaś w sektorze B2C – ok. 42%. Największy udział we francuskim rynku produktów z bawełny Fairtrade mają m.in. takie firmy jak: **L'OREAL** (ręczniki, t-shirty i odzież robocza); **Electricity of France** (odzież robocza); **E.Leclerc** (torby na zakupy, waciki i płatki kosmetyczne); miasto **Paryż** (odzież robocza); **Gaz of France** (odzież robocza); **Aldi** (ręczniki i torby na zakupy).

Na trzecim miejscu plasuje się **Wielka Brytania**, w której sprzedaż bawełny Fairtrade spadła w 2014 roku, ale od 2015 roku utrzymuje się na stabilnym poziomie ok. 1000 ton włókien bawełnianych rocznie. Obecnie w Wielkiej Brytanii jest 51 licencjonowanych firm oferujących produkty z bawełny Fairtrade. Najważniejsze produkty na rynku brytyjskim to: ubrania, torby na zakupy oraz mundurki szkolne i uniwersyteckie. Widoczny jest także wzrost zainteresowania tekstyliami do domu.

W 2017 r. w **Szwecji** było 32 licencjoholców i 2200 produktów z bawełny Fairtrade, w tym przede wszystkim: t-shirty, koszule bawełniane, torby na zakupy, waciki i płatki kosmetyczne. 67% produktów z bawełny Fairtrade dostępnych w Szwecji posiada także certyfikat rolnictwa ekologicznego.

W **Norwegii** w 2017 i 2018 roku planowany jest duży wzrost sprzedaży bawełny Fairtrade ze względu na decyzję o rozpoczęciu pozyskiwania bawełny Fairtrade przez **Grupę Varner**¹⁸, która posiada 1500 sklepów w Norwegii, Szwecji, Finlandii, Danii, Islandii, Polsce, Niemczech i Austrii. W tym momencie Varner wprowadził bawełnę Fairtrade do dwóch swoich marek: Dressmann i BikBok (niedostępnych w Polsce). Dressmann oferuje t-shirty, kurtki, jeansy i skarpetki z bawełny Fairtrade¹⁹. BikBok wprowadza jeansy z bawełny Fairtrade.

W **Danii** sprzedaż bawełny Fairtrade wyniosła w 2017 roku ponad 380 ton. Największymi firmami na duńskim rynku bawełny Fairtrade są firmy: **Neutral**, **Kentaur**, **Dedicated** i **Meyer Hosen**.

¹⁸ varner.com/en/our-concepts

¹⁹ dressmann.com/en/search/searchresult/?q=Fairtrade#Products

Fairpants to pierwsza marka w Polsce, która uzyskała w 2016 roku certyfikat i licencję na użycie znaku FAIRTRADE dla bawełny. Firma od samego początku swojego powstania stawiała na Sprawiedliwy Handel, dążąc do tego, by cały proces produkcji był jak najbardziej etyczny i zrównoważony.

Firmę założyło młode małżeństwo, Malwina i Kacper z Gdańska. Malwina ukończyła Politologię w Gdańsku i od lat interesowała się etyką i odpowiedzialną konsumpcją. O Sprawiedliwym Handlu dowiedziała się podczas jednego z wykładów, na którym prezentowany był film o amerykańskiej marce Patagonia. Swoją pasją zaraziła Kacpra, który ma duże doświadczenie w handlu. Razem stworzyli coś niepowtarzalnego i unikatowego, nie tylko w skali Polski, ale także Europy. Fairpants jest bowiem jedną z nielicznych europejskich firm, która podjęła się produkcji bielizny wyłącznie z certyfikowanej bawełny organicznej Fairtrade. Fairpants chce tworzyć dostęp do rynków i stwarzać możliwości dla ludzi, którzy żyją i pracują w krajach rozwijających się. „Zależało nam na stworzeniu firmy, która połączy w sobie etykę, czyli pomoc osobom w krajach rozwijających się, z elementem patriotycznym, czyli projektowaniem i szyciem odzieży tu, w Polsce. Dla niektórych może to oznaczać połączenie ognia z wodą, ale nam... chyba się udało to zrobić.” – mówi Malwina.

Bawełna Fairtrade, z której Fairpants szyje bieliznę, pochodzi z Indii i jest bardzo dobrej jakości. W tym momencie marka oferuje aż 16 produktów w 3 różnych kolorach: białym, czarnym i zielonym. Są to zarówno majtki dla kobiet i mężczyzn (modele klasyczne, stringi, bokserki, tongi itd.), topy dla kobiet oraz czapeczki i apaszki dla dzieci. Wszystkie wyroby są wykonane z bawełny organicznej Fairtrade z wykorzystaniem tradycyjnych umiejętności i technik krawieckich. Produkty Fairpants to także rękodzieło, dlatego każda para jest niepowtarzalna i wyjątkowa.

Fairpants swoje produkty sprzedaje nie tylko w Polsce, ale także w Danii, Wielkiej Brytanii, Austrii, Francji i Niemczech.

Sprzedaż produktów z bawełny Fairtrade w Polsce jest wciąż na niewielkim poziomie w porównaniu z krajami Europy Zachodniej. Jak dotąd jedyną polską firmą posiadającą certyfikat i licencję na użycie znaku FAIRTRADE dla bawełny jest gdańska firma **Fairpants**, produkująca bieliznę dla kobiet i mężczyzn, jak również od niedawna – czapeczki i apaszki dla dzieci. Bielizna Fairpants uszyta jest z bawełny ekologicznej posiadającej certyfikaty GOTS i Fairtrade. Fairtrade Polska ma wiele zapytań odnośnie bawełny certyfikowanej Fairtrade. Większość z nich pochodzi od marek odzieżowych i projektantów.

Na polskim rynku można spotkać także produkty zagranicznych firm oferujących odzież bądź inne tekstylia z bawełny Fairtrade. Są to m.in.: **Neutral** – duńska marka oferująca T-shirty, koszulki, bluzki, bluzy, dresy, czapki, szaliki dla kobiet, mężczyzn oraz dzieci, a także torby i fartuchy kuchenne w 100% z ekologicznej bawełny Fairtrade. Produkty te są dostępne nie tylko w segmencie B2C, ale także B2B. W Polsce można je kupić np. na stronie kolorybawelny.pl; **Brands Fashion** – amerykańska firma produkująca na indywidualne zamówienie klienta, m.in. odzież roboczą; **CWS-boco Supply Chain Management** – niemiecka firma oferująca produkty higieniczne, ręczniki, pościel oraz odzież roboczą; **Gollnest & Kiesel** – niemiecki producent zabawek edukacyjnych dla dzieci, m.in. marki Goki; **Jules Clarysse** – belgijska marka ręczników i innych tekstyliów łazienkowych oraz kuchennych. Firma produkuje 100 000 ręczników dziennie, dostarczając produkty do 17 z 20 największych detalistów na świecie. Dystrybutorem ręczników z bawełny Fairtrade firmy Clarysse jest w Polsce m.in. Namaqua.pl; **Vossen** – austria-

cka firma, która produkuje ręczniki z bawełny Fairtrade i dystrybuje je w Polsce za pośrednictwem firmy Vossen Polska; **With a touch of Rose** – holenderska marka produktów dla niemowląt i matek z bawełny certyfikowanej GOTS i Fairtrade. Dystrybutorem w Polsce jest firma BBTB.pl; **GREIFF Mode** – niemiecka firma odzieży korporacyjnej (garnitury) i dla pracowników restauracji; **mela wear** – niemiecka marka oferująca z bawełny ekologicznej certyfikowanej GOTS i Fairtrade t-shirty, bluzy, swetry, kardigany, koszule, plecaki i trampki dla kobiet i mężczyzn. W Polsce produkty marki mela wear można kupić w serwisie planplaneta.pl; **Continental Clothing** – brytyjska firma oferująca przede wszystkim koszulki i bluzy pod nadruki w segmencie B2B. Linia Fair Share wykonana jest z bawełny ekologicznej certyfikowanej GOTS i Fairtrade; **Beechfield Brands Limited** – brytyjska firma posiadająca 4 marki, w tym **Westford Mill** oferującą bawełniane i jutowe torby na zakupy. Bawełna posiada certyfikat OCS i Fairtrade; **Dibella** – niemiecka firma, produkująca m.in. tekstylia dla hoteli i szpitali, w tym pościel, ręczniki, obrusy, ściereki itd.

W Polsce działa także kilka firm, które mają jedynie certyfikat, nie posiadając licencji na sprzedaż produktów z bawełny Fairtrade. Są to: **PRINO-PLAST Sp. z o.o.**, która produkuje w Polsce waciki bawełniane, płatki kosmetyczne i patyczki do uszu na zagraniczne rynki. Inną firmą posiadającą jedynie certyfikat jest firma **Euro Comfort Sp. z o.o.**, która produkuje narzuty na łóżka i kołdry. Aktualną listę firm posiadających certyfikat, w podziale na różne kategorie produktów Fairtrade oraz kraje produkcji, można znaleźć w wyszukiwarce na stronie: <https://www.flocert.net/about-flocert/customer-search>.

FAIRTRADE W CAŁYM ŁAŃCUCHU DOSTAW

W 2016 roku Fairtrade International wprowadził na rynek dwie nowe inicjatywy: **Standard dla produkcji tekstyliów** (Textile Standard) oraz **Program dla produkcji tekstyliów** (Textile Programme), których zadaniem jest poprawa warunków pracy, wynagrodzeń oraz praw pracowników w całym łańcuchu dostaw przemysłu tekstylnego. Obie te inicjatywy wykraczają poza dotychczasowe podejście Fairtrade w certyfikowaniu jedynie surowców pochodzących z krajów rozwijających się i wychodzą naprzeciw wciąż nierozwiązanym problemom, przed jakimi stoją pracownicy w fabrykach tekstyliów i odzieży na całym świecie.

Nazma Akter pochodzi z Bangladeszu. Miała zaledwie jedenaście lat, kiedy matka nauczyła ją szyć, by mogła pracować w fabryce odzieżowej za 10 zł dziennie przez 14 godzin, siedem dni w tygodniu. Nazma nie chciała opuszczać szkoły. Nie mogła też pogodzić się z panującymi warunkami w ponad 4000 fabrykach odzieżowych w Bangladeszu. W wieku 16 lat zaczęła angażować się na rzecz praw szwaczek, nauczyła się języka angielskiego, obsługi komputera i założyła w Dhace Fundację Awaj. Jako szefowa organizacji, 42-latką wspiera pracownice w walce o lepsze życie. Nazma podróżuje po całym świecie, wypowiadając się w mediach na temat problemów szwaczek w Bangladeszu i apelując do firm o zapewnienie bezpiecznych warunków pracy i godnych wynagrodzeń. „Jestem dziś niezależną kobietą, której się słucha i której opinię się szanuje – zarówno w Bangladeszu, jak i za granicą” – mówi z dumą.

Dzięki Standardowi Fairtrade dla branży tekstylnej jej praca może stać się łatwiejsza. „Zaangażowanie Fairtrade jest ważnym krokiem w kierunku poprawy warunków pracy, wynagrodzeń i warunków życia ludzi zatrudnionych w sektorze odzieżowym w Bangladeszu” – mówi Nazma. „Sprawiedliwy Handel i uczciwie działające firmy mogą przyczynić się do trwałej poprawy warunków życia i pracy”.

STANDARD FAIRTRADE DLA PRODUKCJI TEKSTYLIIÓW

Pracownicy zostają włączeni w najważniejsze procesy decyzyjne w fabryce dotyczące ich zdrowia, bezpieczeństwa, równego traktowania itd. Powołana komisja pracowników nadzoruje te kwestie i bierze czynny udział w zarządzaniu zakładem pracy.

Standard Fairtrade dla produkcji tekstyliów bardzo szczegółowo określa warunki zatrudnienia i normy bezpieczeństwa, takie jak godziny pracy, rodzaje zawieranych umów, zabezpieczenia socjalne, zakaz dyskryminacji, stosowanie odzieży ochronnej itd., a także wprowadza mechanizm składania skarg na poziomie fabryk wspierany przez niezależne podmioty.

Standard zakazuje pracy dzieci, wprowadza konieczność szkoleń mających na celu podnoszenie świadomości w zakresie praw pracowniczych i zachęca firmy do opracowywania programów staży dla młodych pracowników.

Standard definiuje substancje zakazane i wspiera działania mające na celu stosowanie wyłącznie takich środków chemicznych i procesów produkcyjnych, które nie powodują szkód dla środowiska.

Standard określa jakie inne **odpowiedzialnie pozyskiwane włókna**²⁵, oprócz bawełny Fairtrade, są dozwolone w procesie produkcyjnym.

Standard Fairtrade dla produkcji tekstyliów²⁰ został stworzony dla firm zatrudniających pracowników w łańcuchach dostaw bawełny z certyfikatem Fairtrade i innych odpowiedzialnie pozyskiwanych włókien. Obejmuje on m.in. następujące etapy produkcji tekstyliów: odziarnianie, przędzenie, tkanie, dzianie, wykańczanie, szycie. Standard ten dotyczy krajów i regionów, w których funkcjonuje swoboda zrzeszania się.²¹

Najważniejsze wymogi Standardu:

W ciągu sześciu lat od uzyskania certyfikatu firmy są zobowiązane do wprowadzenia w fabrykach, w których się zaopatrują, **godne płace wystarczające na życie**²². Są one zazwyczaj wyższe od ustawowych płac minimalnych, które w wielu krajach takich jak Indie czy Bangladesz, nie pokrywają kosztów życia. W celu obliczenia wartości godnej płacy dla danego regionu/kraju Fairtrade korzysta z wypracowanych przez związki zawodowe ustaleń lub opracowuje odpowiednie wskaźniki we współpracy z Globalną Koalicją na rzecz Godnej Płacy²³ zgodnie z Metodologią Ankerów²⁴.

20. Standard ten jest dostępny pod następującym linkiem: www.fairtrade.net/fileadmin/user_upload/content/2009/standards/documents/TextileStandard_EN.pdf

21. Krajami wykluczonymi z omawianego Standardu są: Bahrajn, Białoruś, Chiny, Kuba, Egipt, Iran, Irak, Korea Północna, Laos, Libia, Katar, Arabia Saudyjska, Sudan, Syria. Dodatkowo ze Standardu wykluczona jest Strefa Produkcji Eksportowej (EPZ) w Bangladeszu. Więcej informacji na temat zasięgu geograficznego Standardu dla produkcji tekstyliów można znaleźć pod niniejszym linkiem: www.fairtrade.net/fileadmin/user_upload/content/2009/standards/documents/generic-standards/Textile-GeographicalScope.pdf

22. Godna płaca wystarczająca na życie (ang. *living wage*) to wartość wynagrodzenia otrzymywana za standardowy tydzień pracy przez pracownika wystarczająca, aby zapewnić mu i jego rodzinie godne warunki życia, w tym: żywność, wodę, zakwaterowanie, edukację, opiekę zdrowotną, transport, odzież i inne podstawowe potrzeby, oraz umożliwić pokrycie wydatków związanych z nieoczekiwanymi sytuacjami (np. chorobą).

23. Koalicja ta składa się z członków ISEAL: Fairtrade International, Forest Stewardship Council (FSC), GoodWeave, Sustainable Agriculture Network (SAN), Rainforest Alliance (RA), UTZ oraz Social Accountability International (SAI). Więcej na stronie: www.isealalliance.org/about-iseal/our-work/global-living-wage-coalition

24. Więcej informacji można znaleźć w dokumencie na stronie: www.fairtrade.net/fileadmin/user_upload/content/2009/standards/documents/GLWC_Anker_Methodology.pdf

25. Odpowiedzialnie pozyskiwane włókna (ang. *responsible fibres*) to wszystkie włókna i materiały tekstylne bardziej przyjazne dla środowiska i/lub których produkcja spełnia wyższe standardy społeczne w porównaniu z innymi powszechnie dostępnymi włóknami/materiałami tekstylnymi o tym samym składzie surowcowym. W tym momencie (stan na sierpień 2018) na liście tej znajdują się: bawełna Fairtrade, bawełna ekologiczna certyfikowana zgodnie z regulacjami UE oraz standardami obowiązującymi w Stanach Zjednoczonych (USDA i NOP), bawełna Cotton made in Africa (CmiA), bawełna BCI, modal, lyocell, wiskoza i materiał FR produkowane przez Lenzing Group.

TYLKO PO UZYSKANIU CERTYFIKACJI DLA CAŁEGO SWOJEGO ŁAŃCUCHA DOSTAW FIRMA MOŻE UMIEŚCIĆ ZNAK FAIRTRADE DLA PRODUKCJI TEKSTYLIÓW NA SWOICH PRODUKTACH

PROGRAM FAIRTRADE DLA PRODUKCJI TEKSTYLIÓW

Same audyty nie wystarczą, aby doprowadzić do pozytywnych zmian w fabrykach tekstylnych i odzieżowych. Równie ważne są szkolenia i edukacja. Program Fairtrade dla produkcji tekstyliów oferuje wsparcie firmom, które planują certyfikację w przyszłości.

NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA PROGRAMU:

Program oferuje indywidualne doradztwo w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, praw pracowniczych, wdrażania godnych płac wystarczających na życie, zwiększenia wydajności i produktywności, ochrony środowiska i innych.

Firmy mogą zdecydować się na wsparcie w jednym lub więcej obszarów.

We wstępnej ocenie eksperci Fairtrade analizują sytuację w fabryce. Przedstawiają wyniki kierownictwu zakładów i doradzają, w jaki sposób można poprawić sytuację oraz przeprowadzają analizę potrzeb pod kątem organizacji szkoleń w konkretnych obszarach.

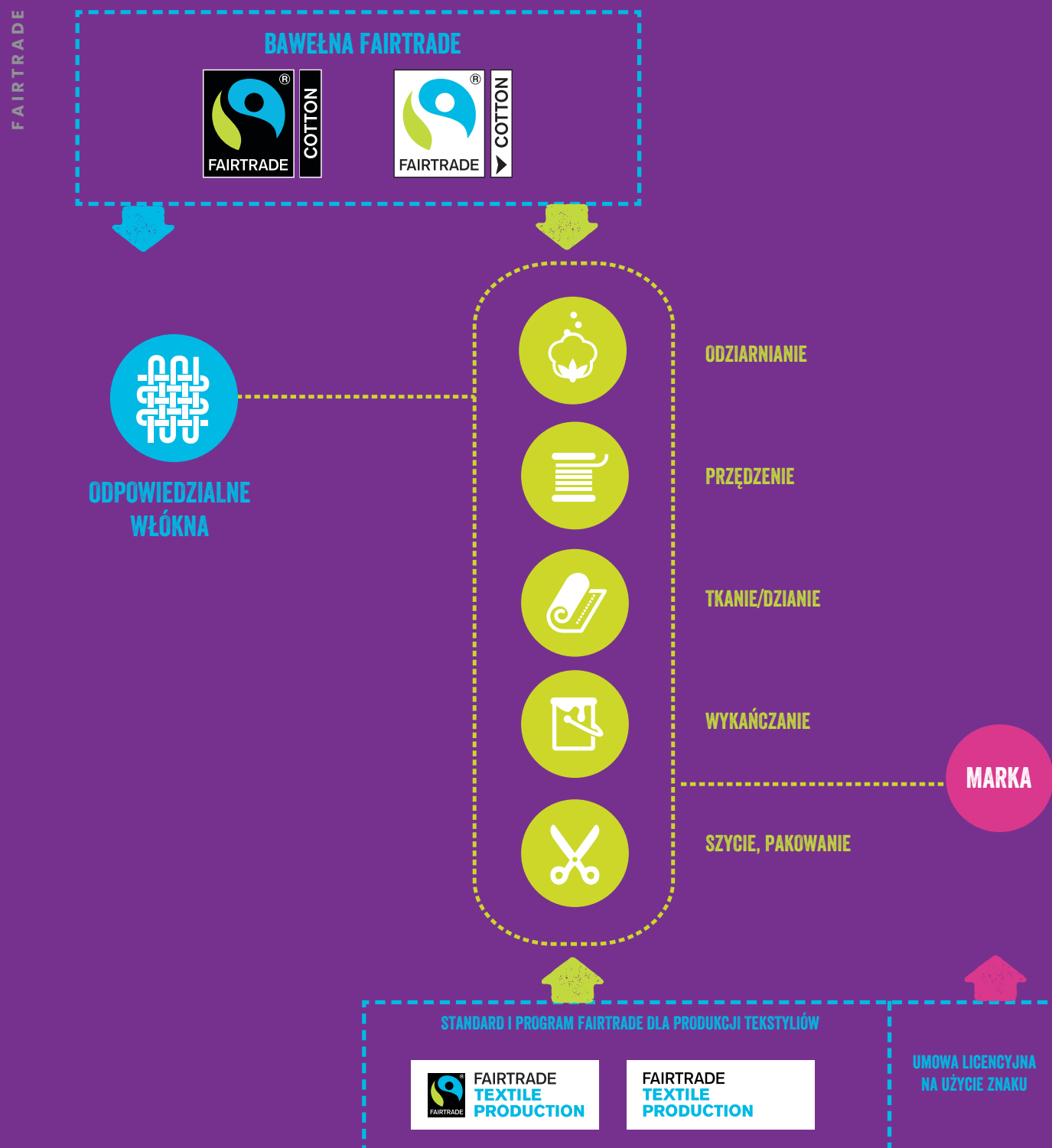
Program może być pierwszym krokiem w kierunku certyfikacji całego łańcucha dostaw zgodnie ze Standardem Fairtrade dla produkcji tekstyliów lub może być stosowany oddzielnie.

Firmy i marki odzieżowe mogą komunikować swoje zaangażowanie w Program Fairtrade dla produkcji tekstyliów np. w materiałach promocyjnych. Nie mogą jednak informować o tym fakcie na produktach używając znaku certyfikacyjnego FAIRTRADE.

Szkolenia w fabryce produkującej tekstylia w Tripur, w Indiach

FAIRTRADE W CAŁYM ŁAŃCUCHU DOSTAW – OD SUROWCA PO GOTOWY PRODUKT

JAK UZYSKAĆ CERTYFIKAT FAIRTRADE I CO DALEJ?

Jeśli chcesz prowadzić import, sprzedaż hurtową czy detaliczną finalnych produktów z certyfikatem dla bawełny czy produkcji tekstyliów Fairtrade wyprodukowanych przez **inną markę**, nie jest Ci potrzebny certyfikat ani umowa licencyjna. Odpowiedzialność za ważność certyfikatu i umowy licencyjnej spoczywa na właścicielu marki, a nie na sprzedawcy. Wprowadzając na polski rynek zagraniczne produkty z bawełny Fairtrade, warto zamieścić na nich informację na temat Fairtrade w j. polskim uzgodnioną z Fairtrade Polska.

Jeśli chcesz użyć znaku Fairtrade w swoich materiałach promocyjnych i edukacyjnych na temat bawełny czy tekstyliów Fairtrade, konieczna jest **pisemna zgoda Fairtrade Polska**. Udzielimy Ci pomocy w opracowaniu takich materiałów i skonsultujemy teksty na temat Fairtrade.

Jeśli chcesz umieścić znak Fairtrade na **swoim produkcie** (np. koszulce), musisz spełnić kilka warunków:

1. Musisz użyć surowców spełniających kryteria Fairtrade: bawełny z certyfikatem Fairtrade lub innych odpowiedzialnie pozyskanych włókien uznanych przez Fairtrade International (np. bawełny z certyfikatem ekologicznym). Oznacza to, że wszyscy operatorzy w Twoim łańcuchu dostaw, tj. producent surowca, eksporter, importer, przetwórcza materiału (np. przędzalnia, tkalnia), firma, która wytwarza finalny produkt (np. szwalnia), muszą być certyfikowani pod kątem Standardów dla bawełny Fairtrade lub Standardu dla produkcji tekstyliów. **Fairtrade Polska** wspiera firmy w zakresie pozyskiwania surowców zgodnych ze standardami Fairtrade. Sprawdzamy, czy aktualnie stosowane przez Ciebie surowce spełniają kryteria Fairtrade. Możemy również pomóc Twojemu dostawcy spełnić te kryteria lub znaleźć Ci innego dostawcę, który spełnia standardy Fairtrade.

2. Jako właściciel marki musisz przejść certyfikację pod kątem Standardów Fairtrade dla bawełny lub Standardu dla produkcji tekstyliów, jeśli samodzielnie wytwarzasz produkt, np. szyjesz ubrania lub produkujesz waciki kosmetyczne. Nie jest to konieczne, jeśli działający na Twoje zlecenie przetwórcza dostarcza Ci gotowy produkt przeznaczony dla finalnego konsumenta. W takim

przypadku jako właściciel marki możesz poprzestać na podpisaniu z Fairtrade International umowy licencyjnej na użycie znaku Fairtrade. Podwykonawcy, którzy na zlecenie właściciela marki lub przetwórcy biorą udział w wytwarzaniu produktu Fairtrade (np. robią nadruki), podlegają fizycznym audytom, ale nie muszą uzyskiwać samodzielnie certyfikatu, o ile nie stają się właścicielem surowca, półproduktu czy produktu.

Certyfikację prowadzi niezależna jednostka certyfikacyjna **FLOCERT**, która określa wysokość opłat. Obecnie²⁶ dla bawełny Fairtrade opłaty te wahają się od 790 euro za 3 lata do 2 798 euro/rok zależnie od takich czynników jak wielkość firmy czy stopień komplikacji certyfikacji. Certyfikat dotyczy konkretnego produktu, a nie całej firmy. W przypadku produkcji tekstyliów koszty certyfikacji są ponoszone przez podmiot, który ma być certyfikowany (np. fabrykę) i wynoszą od 4200 euro rocznie za każdy podmiot podlegający certyfikacji w łańcuchu dostaw. Dostawca (fabryka) może dzielić koszty certyfikacji z właścicielem marki lub firmą u niej zamawiającą. **Fairtrade Polska** wspiera firmy w przygotowaniu do procesu certyfikacji i ma możliwość negocjowania opłat certyfikacyjnych we FLOCERT.

3. Jako właściciel marki musisz podpisać umowę licencyjną na użycie znaku Fairtrade z **Fairtrade International**. Umowa ta określa sposób użycia znaku Fairtrade na produkcie (np. na metce) i w materiałach promocyjnych oraz wysokość opłaty licencyjnej. Obecnie dla bawełny i produkcji tekstyliów Fairtrade opłata ta wynosi 2% ceny hurtowej netto od sprzedanych produktów. Dzięki niej Fairtrade Polska wspiera firmy w promocji ich produktów w kraju i zagranicą. Także w tym wypadku Fairtrade Polska pomaga firmom w podpisaniu umowy licencyjnej i ma możliwość starania się w Fairtrade International o obniżenie opłaty licencyjnej.

We wszystkich powyższych kwestiach prosimy o kontakt pod adresem fairtrade@fairtrade.org.pl lub poprzez stronę <https://www.fairtrade.org.pl/dla-firm/fairtrade-polska>. Chętnie Ci pomożemy w przejściu drogi w kierunku bardziej sprawiedliwej i ekologicznej produkcji tekstyliów i odzieży.

26. Stan opłat na sierpień 2018

Fundacja „Koalicja Sprawiedliwego Handlu”
– Fairtrade Polska
ul. Sławkowska 12
31-014 Kraków, Polska
E-mail: cotton@fairtrade.org.pl
Tel.: +48 607 888 082

FAIRTRADE
POLSKA

- www.fairtrade.org.pl
- FairtradePolska
- FairtradePolska
- FairtradePolska

Na mocy porozumienia z Fairtrade International zajmujemy się rozwojem rynku produktów Fairtrade w Polsce.

Fotografie wykorzystane w publikacji:

©Kowtow (okładka), Fairpants, Fairtrade International, Fairtrade Germany, Network of Asia & Pacific Producers (NAPP),
Sean T. Hawkey
ISBN: 978-83-941118-7-8

Dofinansowano ze środków Unii Europejskiej w ramach międzynarodowego projektu „Trade Fair, Live Fair Raising Awareness and Mobilizing the European Public to Advance Consumption patterns that Nurture the Sustainable Development Goals”. Za treść odpowiada Fundacja „Koalicja Sprawiedliwego Handlu” – Fairtrade Polska, a wyrażone poglądy niekoniecznie odzwierciedlają oficjalne stanowisko Unii Europejskiej.

